

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLY TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI**

Qo‘lyozma huquqida
UDK 658:338.24(575.1)

Qo‘shboqov Doniyorbek Maxramqulovich

**Mavzu: Vertikal integratsiyalangan korxonalarda boshqaruvning tashkiliy-
iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish**

70411201 - “Menejment” (tarmoqlar va sohalar bo‘yicha)

Magistr
akademik darajasini olish uchun yozilgan

dissertatsiya

Ilmiy rahbar: Prof. Yo‘ldoshev N.Q.

Toshkent-2023

Magistrlik dissertatsiya ishi "Menejment" kafedrasida dastlabki himoyadan o'tgan.

2-sonli bayonnoma "12" may 2023 y.

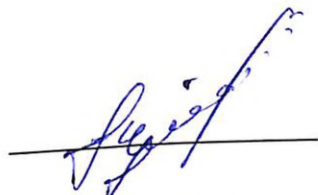
Kafedra mudiri: F.I.SH,

imzo

sana

Ilmiy rahbar: F.I.SH,

Mingomov H.K.

imzo

sana

Talaba:

Goshbogatov D.M.

F.I.SH,

imzo

sana

ANNOTATSIYA

Tadqiqotda zamonaviy iqtisodiy sharoitlarda O'zbekistonda vertikal integratsiyalashgan korxonalarda boshqaruvning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmining asosiy xususiyatlari va muammolari ko'rib chiqiladi. Vertikal integratsiyaning mohiyatini ochib berish uchun xo'jalik yurituvchi sub'ektlarning boshqaruvning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmining xossalari va atributlari tahlili o'tkaziladi, iqtisodiy integratsiya tushunchasining ta'rifi shakllantiriladi. Vertikal integratsiyalangan korxonalarda boshqaruvning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmining tushunchasi xorijiy va maxalliy mualliflarining ta'riflarida aks ettirilgan xususiyatlarini umumlashtirish asosida aniqlangan. Faoliyatning asosiy xususiyatlari vertikal integratsiyalashgan sanoat tuzilmalarini doimiy institutsional xususiyatlardan farqli ravishda tuzilmalar faoliyatining o'ziga xos xususiyatlarini tashkil etuvchi zamonaviy iqtisodiy muhit sharoitlari va omillari kontekstida ko'rib chiqish taklif etiladi.

O'tkazilgan tahlil zamonaviy iqtisodiy sharoitlarda vertikal integratsiyalangan korxonalarda boshqaruvning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmining asosiy xususiyatlarini aks ettiruvchi yaxlit sxemani shakllantirishga imkon berdi.

Tayanch iboralari: *vertikal integratsiya, korxonalar, boshqaruv, boshqaruv, tashkiliy iqtisodiy mexanizm.*

ANNOTATION

In the study, the main features and problems of the organizational and economic mechanism of management in vertically integrated enterprises in Uzbekistan in modern economic conditions are considered. In order to reveal the nature of vertical integration, an analysis of the properties and attributes of the organizational-economic mechanism of management of economic entities is carried out, and a definition of the concept of economic integration is formed. The concept of the organizational-economic mechanism of management in vertically integrated enterprises is determined based on the generalization of the features reflected in the definitions of foreign and local authors. It is proposed to consider the main characteristics of the activity of vertically integrated industrial structures in the context of the conditions and factors of the modern economic environment, which constitute the specific characteristics of the structures' activity, in contrast to the permanent institutional characteristics.

The conducted analysis made it possible to form a comprehensive scheme reflecting the main features of the organizational-economic mechanism of management in vertically integrated enterprises in modern economic conditions.

Key words: vertical integration, enterprise, management, management, organizational economic mechanism.

MUNDARIJA

Annotatsiya.....	3
Mundarija.....	5
Keltirilgan jadvallar ro‘yxati.....	6
Keltirilgan rasmlar ro‘yxati.....	7
Keltirilgan qisqartmalar.....	8
I BOB. KIRISH.....	9
1.1. Dissertatsiya mavzusining asoslanishi va uning dolzarbligi..	10
1.2. Tadqiqotning maqsadi va vazifalari.....	11
1.3. Tadqiqotning asosiy muammolari va savollari.....	12
1.4. Tadqiqotning ob‘ekti va predmeti.....	12
1.5. Dissertatsiya tarkibining qisqacha tavsifi.....	12
II BOB. ADABIYOTLAR SHARHI.....	14
2.1. “Vertikal integratsiyalangan korxonalarda boshqaruvning tashkiliy- iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish” mavzusidagi ilmiy-nazariy qarashlarga sharh.....	14
2.2. Tadqiqot bilan bolliq mahalliy normativ qonun - qoidalar sharhi.....	27
III BOB. METODOLOGIYA.....	29
3.1. Tadqiqot dizayni.....	29
3.2. Ma’lumot yig‘ish jarayoni.....	29
3.3. Qo‘llaniladigan tahlil usullari.....	29
IV BOB. TAHLIL VA NATIJALAR.....	38
4.1. “CELEBRITY STYLE” mas’uliyati cheklangan jamiyatining umumiy tavsifi.....	38
4.2. “CELEBRITY STYLE” mas’uliyati cheklangan jamiyati faoliyatini baholaydigan ijtimoiy - iqtisodiy ko‘rsatkichlari tahlili.....	44
4.3. “CELEBRITY STYLE” mas’uliyati cheklangan jamiyatida boshqaruvning tashkiliy-iqtisodiy xolatini rivojlantirish.....	52
V BOB. XULOSA.....	58
5.1. Tadqiqotdan olingan xulosalar.....	58
5.2. Tadqiqotning asosiy takliflari va tavsiyalari.....	60
5.3. Tadqiqotning cheklovlari va kelajakdagi tadqiqotlar uchun tavsiyalar.....	65
Foydalanilgan adabiyotlar.....	67

I BOB. KIRISH

Jahon iqtisodiyotining turli sohalarida ishlab chiqarishni birlashtirish va globallashtirish tendensiyasi mavjud. Turli sohalardagi jahon yetakchilarining xalqaro tajribasi shuni ko'rsatadiki, aynan vertikal integratsiya alohida korxonalarda texnologik siklni bog'lash va ularning jahon bozorlarida raqobatbardoshligini oshirish imkonini beradi. Hozirgi vaqtda eng muhimi vertikal integratsiyalashgan tuzilmalarni yaratish orqali tarkibiy o'zgarishlar asosida ishlab chiqarish samaradorligini oshirishning yangi usullarini izlashdir.

Integratsiya iqtisodiy aloqalarni mustahkamlash, eng samarali yakuniy natijaga erishish uchun rag'batlantirishni kuchaytirish, resurslarni texnologik siyosatning yeng samarali yo'nalishlariga jamlash, shuningdek korxonalarining ishlab chiqarish va ijtimoiy infratuzilmasidan foydalanishning individual muammolarini ancha tejamkorlik bilan hal qilish imkonini beradi.

Xorijiy va mahalliy integratsiyalashgan kompaniyalar tajribasini tahlil qilish vertikal integratsiyaning ba'zi sezilarli afzalliklarini ko'rsatadi. Bu yirik investitsiya loyihalarini amalga oshirish, mahsulotlarni sotish bozorlarini kengaytirish, yangi ishlab chiqarish texnologiyalarini joriy etish, xomashyo va materiallar yetkazib berishning barqaror sxemalarini qo'llash, ishlab chiqarish rentabelligini oshirish imkoniyatlarini nazarda tutadi.

Vertikal integratsiyalashgan kompaniyani boshqarishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini maqsadli yo'nalishi, shu jumladan asosiy maqsadlarga o'zaro bog'liq va bir vaqtning o'zida erishish, bunday tuzilmalarni shakllantirish, rivojlantirish va samaradorligini baholash jarayonini tashkil etishda yangi yondashuvlar zarurligini oldindan belgilab beradi.

Vertikal integratsiyalashgan korxonalar rivojlanishining hozirgi bosqichida tuzilma va boshqaruv tizimida sezilarli o'zgarishlar ro'y bermoqda, bu ularga doimiy o'zgaruvchan sharoitlarga va kuchaygan raqobatga moslashish imkonini beradi. Shu sababli, tahlil qilish uchun atipik ob'ekt bo'lgan vertikal